

Zadeva C-470/20

**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča**

Datum vložitve:

29. september 2020

Predložitveno sodišče:

Riigikohus (Estonija)

Datum predložitvene odločbe:

28. september 2020

Tožeči stranki:

AS Veejaam

OÜ Espo

Tožena stranka:

AS Elering

Predmet postopka v glavni stvari

Kasacijski pritožbi družb AS Veejaam in OÜ Espo zoper sodbi Tallinna Ringkonnakohus (okrožno sodišče v Talinu, Estonija), s katerima sta bili potrjeni sodbi Tallinna Halduskohus (upravno sodišče v Talinu, Estonija), s katerima sta bili zavrnjeni tožbi zoper odločbi AS Elering, da se tožečima strankama ne plača nobene podpore za energijo iz obnovljivih virov.

Predmet in pravna podlaga predloga za sprejetje predhodne odločbe

V predlogu za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 267, tretji odstavek, PDEU se prosi za razlago predpisov Evropske unije o državnih pomočeh, med drugim Sporočila Komisije – Smernice o državni pomoči za varstvo okolja in energijo za obdobje 2014-2020, točka 50, ter člena 1(c) Uredbe (EU) 2015/1589 in člena 108(3) PDEU.

Vprašanja za predhodno odločanje

1. Ali je treba pravila Unije o državnih pomočeh, med drugim zahtevo po spodbujevalnem učinku, določeno v točki 50 Sporočila Komisije – Smernice o državni pomoči za varstvo okolja in energijo za obdobje 2014-2020, razlagati tako, da je shema pomoči v skladu s temi pravili, če proizvajalcu energije iz obnovljivih virov omogoča, da zaprosi za izplačilo državne pomoči, potem ko je začel z deli na projektu, če nacionalni predpis vsakemu proizvajalcu, ki izpolnjuje v zakonu določene pogoje, podeljuje pravico do podpore, pristojnim organom pa v zvezi s tem ne priznava nobene diskrecije?
2. Ali je spodbujevalni učinek pomoči vsekakor izključen, če je bila naložba, ki je povod za pomoč, izvedena zaradi spremembe pogojev okoljskega dovoljenja – tudi če bi prosilec, kot v obravnavanem primeru, verjetno nehal opravljati dejavnost zaradi strožjih pogojev za dovoljenje, če ne bi prejel državne pomoči?
3. Ali gre – ob upoštevanju tudi navedb Sodišča Evropske unije v sodbi C-590/14 P (točki 49, 50) – v primeru, v katerem je Komisija tako kot v obravnavanem primeru s sklepom o državni pomoči razglasila tako obstoječo shemo pomoči kot tudi načrtovane spremembe za združljive z notranjim trgom in je država med drugim navedla, da bo obstoječo shemo pomoči uporabljala samo do določenega datuma, za novo pomoč v smislu člena 1(c) Uredbe (EU) 2015/1589, če se obstoječa shema pomoči na podlagi veljavnih pravnih predpisov uporablja še naprej po datumu, ki ga je navedla država?
4. Ali so v primeru, da je Komisija pozneje sklenila, da ne bo nasprotovala shemi pomoči, ki se uporablja ob kršitvi člena 108(3) PDEU, osebe, ki imajo pravico do pomoči za tekoče poslovanje, upravičene prositi za izplačilo pomoči tudi za obdobje pred sklepom Komisije pod pogojem, da nacionalni postopkovni predpisi to dopuščajo?
5. Ali ima prosilec, ki je v okviru sheme pomoči zaprosil za pomoč za tekoče poslovanje in je začel projekt, ki izpolnjuje pogoje, ki se štejejo za združljive z notranjim trgom, izvajati, ko se je shema pomoči uporabljala zakonito, ki pa je prošnjo za državno pomoč vložil takrat, ko je bila shema pomoči podaljšana, ne da bi bila Komisija o tem obveščena, pravico do pomoči ne glede na ureditev v členu 108(3) PDEU?

Navedene določbe prava Unije in sodna praksa Sodišča der Evropske unije

Člen 108(3) PDEU

Uredba Sveta (EU) 2015/1589 z dne 13. julija 2015 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije (UL 2015, L 248, str. 9), člen 1(c).

Sporočilo Komisije – Smernice o državni pomoči za varstvo okolja in energijo za obdobje 2014–2020 (UL 2014, C 200, str. 1), točki 49 in 50.

Sodba Sodišča z dne 26. oktobra 2016, DEI/Komisija, C-590/14 P, ECLI:EU:C:2016:797, točki 49 in 50.

Navedene nacionalne določbe

Elektrituruseadus (zakon o trgu z električno energijo) (ELTS)

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka

Upravna zadeva št. 3-16-1864

- 1 Družba AS Veejaam (v nadaljevanju: Veejaam) je leta 2001 začela proizvajati električno energijo v hidroelektrarni Joaveski. Od leta 2001 do 2015 sta električno energijo proizvajali dve proizvodni napravi z močjo 100 oziroma 200 kW. Družba Veejaam je pri družbi Elering AS (v nadaljevanju: Elering) prosila za podporo za energijo iz obnovljivih virov, določeno v členu 59 ELTS, za proizvodnjo električne energije, ki se je začela leta 2001. Družba Elering je proizvodno napravo v hidroelektrarni Joaveski registrirala kot prejemnico podpore in družbi Veejaam plačevala podporo za energijo iz obnovljivih virov do 31. decembra 2012. Leta 2015 je družba Veejaam takratni proizvodni napravi zamenjala z novim turbinskim generatorjem z nazivno močjo 200 kW. Od takratnih naprav je ostalo samo merilno mesto. Družba Veejaam je 21. januarja 2016 družbi Elering predložila podatke nove proizvodne naprave zaradi prošnje za podporo za energijo iz obnovljivih virov. Družba Elering je 22. januarja 2016 družbi Veejaam sporočila, da je proizvodna naprava registrirana kot prejemnica podpore, vendar je istega dne pojasnila, da pri registraciji ni upoštevala, da je prosilka že v prejšnjih letih prejela podporo, in prosila za pojasnila.
- 2 V svojih odgovorih z dne 3. februarja, 6. julija in 24. avgusta 2016 je družba Elering sporočila, da bo podpora za energijo iz obnovljivih virov plačana za električno energijo, ki bo pridobljena z novo enotno proizvodno napravo, in na podlagi proizvodne naprave. Torej podpore naj ne bi bilo mogoče plačati, ker turbinskega generatorja, ki je zamenjal prvotni proizvodni napravi, ni mogoče šteti za enotno proizvodno napravo. Nov jez naj ne bi bil zgrajen. Cilj podpore, navedene v členu 59 ELTS v različici, ki je veljala ob vložitvi prošnje, naj bi bil, da se zmanjšajo tržne ovire za nove proizvajalce električne energije, ki so začeli s proizvodnjo, z namenom spodbujanja diverzifikacije proizvodnje električne energije. Cilj naj ne bi bil spodbujati enega proizvajalca električne energije na dolgi rok. Zato naj ne bi bilo v skladu s ciljem podpore, če bi bil proizvajalec po zamenjavi dela proizvodne naprave ponovno 12 let upravičen do podpore.
- 3 Družba Veejaam je 16. septembra 2016 pri Tallinna Halduskohus (upravno sodišče v Talinu, Estonija) vložila tožbo, v kateri je predlagala, naj se družbi

Elering naloži plačilo podpore za energijo iz obnovljivih virov v višini 57.519,98 EUR. Glede na obrazložitev tožbe je urad za okolje 28. decembra 2011 družbi Veejaam izdal novo vodno dovoljenje za posebno rabo vode, v katerem je bilo predpisano trajno zagotavljanje normalne gladine vode in prepovedano uravnavanje vodostaja, ki je bilo potrebno za izkoriščanje prejšnjih turbin. Zato naj s tema proizvodnima naprava ne bi bilo več mogoče proizvajati električne energije. Če se pogoji dovoljenja ne bi spremenili, bi družba Veejaam nadaljevala s proizvodnjo tudi z obstoječima napravama, z novo proizvodno napravo pa bi se proizvodnja razširila. Zaradi zamenjave turbine in generatorja naj bi bilo treba namestiti novo hidravliko in novo avtomatsko upravljanje. Zato naj bi družba Veejaam morala v bistvu na novo vstopiti na trg, prej plačana podpora pa naj ne bi dosegla svojega cilja – nadomestilo za začetno naložbo, potrebno za začetek proizvodnje. V hidroelektrarni Joaveski naj posamezni deli proizvodne naprave ne bi bili zamenjani za nove, temveč naj bi bila nameščena nova enotna proizvodna naprava. Pojem „proizvodna naprava“ naj bi bila opredeljena v členu 3, točki 9 in 25, ELTS. Proizvodno napravo naj bi bilo treba ločiti od elektrarne (člen 3, točka 8, ELTS). Pomožna oprema in objekti naj ne bi bili sestavni deli proizvodne naprave, ampak ločeni deli elektrarne, kamor naj bi spadal jez kot objekt. Da bi pridobila podporo za energijo iz obnovljivih virov, torej ne bi smela postaviti nobenega jeza.

- 4 Družba Elering je tej tožbi nasprotovala. Cilj podpore za obnovljive vire energije naj bi bil podpreti nove udeležence na trgu in povečati delež energije iz obnovljivih virov v proizvodnji. Z dodelitvijo dodatne podpore ne bi bil dosežen nobeden od ciljev. Šlo bi za prepovedano državno pomoč. S cilji podpore naj bi bila v skladu izključno podpora za namestitev nove proizvodne naprave, ki naj bi bila rezultat dejavnosti novega proizvajalca ali vlagatelja oziroma naj bi se s proizvajalcem in/ali vlagateljem, ki sta že dejavna na trgu, povečal delež energije iz obnovljivih virov v proizvodnji električne energije, s čimer se proizvodnja torej razširi. Pomoč naj bi morala imeti spodbujevalni učinek, torej bi morala biti nujna in časovno omejena. Evropska komisija naj bi s Sklepom z dne 28. oktobra 2014 v zadevi SA.36023 (C(2014) 8106) priznala, da gre pri plačilu podpore za energijo iz obnovljivih virov v skladu s členom 59 prejšnje različice ELTS za državno pomoč v smislu člena 107(1) PDEU. Zato naj bi bilo bistvenega pomena, da se podpora plača v skladu z načeli podeljevanja državnih pomoči in smernicami iz navedenega sklepa. V točki 49 „Smernic o državni pomoči za varstvo okolja in energijo za obdobje 2014-2020“ je pojasnjeno bistvo spodbujevalnega učinka in navedeno, da pomoč ne sme subvencionirati stroškov dejavnosti, ki bi jih podjetje imelo v vsakem primeru, in ne sme biti nadomestilo za običajno poslovno tveganje gospodarske dejavnosti. Edini namen podpore v obravnavanem primeru bi bil nadomestiti običajno poslovno tveganje, da bi se omogočilo, da bi se z že začeto proizvodnjo energije iz obnovljivih virov nadaljevalo donosneje.
- 5 Upravno sodišče je tožbo zavrnilo s sodbo z dne 10. oktobra 2017 z obrazložitvijo, da bi družba ELTS, če bi se sledilo stališču družbe Veejaam, kršila pravo Unije, ki prepoveduje državne pomoči, ki izkrivljajo konkurenco. Zato mora podpora podpreti začetek proizvodnje električne energije ali vsaj pripeljati

do razširitve proizvodnje (spodbujevalni učinek in/ali povečanje deleža energije iz obnovljivih virov v proizvodnji električne energije). Družba Veejaam pa z namestitvijo novega turbinskega generatorja proizvodnje ni razširila niti je ni začela.

- 6 Družba Veejaam je vložila pritožbo pri Tallinna Ringkonnakohus (okrožno sodišče v Talinu, Estonija). To je pritožbi s sodbo z dne 27. junija 2018 delno ugodilo. Okrožno sodišče je odločilo, da je treba člen 108(1) in (3) prejšnje različice ELTS glede na njegovo besedilo razlagati tako, da je treba podporo za 12 let plačati od začetka proizvodnje s konkretno proizvodno enoto. Družba Veejaam je prej sicer na istem kraju deloma z istimi napravami in objekti proizvajala električno energijo, vendar je bila količina proizvedene električne energije skupno manjša. Z novimi napravami naj bi bilo mogoče proizvajati večje količine električne energije, ker naj bi turbinska tehnologija zaradi možnosti regulacije omogočala, da turbina obratuje stalno, in ne samo pri velikem pretoku. Delež električne energije iz obnovljivih virov energije naj torej ne bi bil večji, kar je kot cilj v skladu s Smernicami Skupnosti o državni pomoči za varstvo okolja (UL 2008, C 82, str. 1).
- 7 Hkrati je okrožno sodišče sledilo trditvam družbe Elering, da mora podpora imeti spodbujevalni učinek. Družba Veejaam je po svojih podatkih že leta 2008 začela s pripravami na začetek obratovanja turbinskega generatorja z možnostjo regulacije in namestila novi napravi leta 2015. Prošnjo za plačilo podpore naj bi pri toženi stranki vložila 21. januarja 2016, torej po začetku izvajanja projekta in celo po njegovem zaključku. Zaradi teh okoliščin ni mogoče trditi, da družba Veejaam brez podpore naložbe ne bi izvedla. Glede na obseg naložbe naj bi bilo treba domnevati, da bi bila naložba izvedena tudi brez plačila podpore. Zato naj podpora ne bi imela potrebnega spodbujevalnega učinka.
- 8 Dalje naj bi bil pozitiven učinek pri delni zamenjavi notranje opreme hidroelektrarne znatno manjši kot pri zamenjavi celotne notranje opreme hidroelektrarne ali pri postavitvi nove hidroelektrarne. Če bi se podpora plačala enako pri delni zamenjavi notranje opreme elektrarne kot pri postavitvi nove elektrarne, bi se proizvajalci električne energije iz obnovljivih virov obravnavali različno brez utemeljenega razloga. Plačilo podpore bi v obravnavanem primeru pripeljalo zgolj do tega, da dosedanja proizvodna zmogljivost ne bi padla ali da bi samo nekoliko zrasla. Zato bi bilo treba glede na to, da bi bil pozitiven učinek naložbe manjši kot običajno, člen 108(1) in (3) prejšnje različice ELTS v povezavi z ostalimi določbami o zagotavljanju konkurence razlagati ozko in ga torej razumeti tako, da v obravnavanem primeru tudi jez in dovodni kanal hidroelektrarne spadata pod proizvodno napravo. Ta razlaga naj bi bila utemeljena zaradi pomanjkanja spodbujevalnega učinka podpore.
- 9 Družba Veejaam je pri Riigikohus (vrhovno sodišče, Estonija) zoper to sodbo vložila kasacijsko pritožbo.

Upravna zadeva št. 3-17-753

- 10 Družbi Espo OÜ (v nadaljevanju: Espo) pripada v občini Viljandi v vasi Pikru (Estonija) hidroelektrarna, v kateri je bila v letih od 2004 do 2009 nameščena Francisova vodna turbina z močjo 15 kW. Dne 30. marca 2009 je začela obratovati novo Kaplanova vodna turbina z močjo 45 kW. Družba Espo je 13. aprila 2016 pri družbi Elering v skladu s členom 59(1), točka 1, prejšnje različice ELTS vložila prošnjo za plačilo podpore za energijo iz obnovljivih virov za napravo za proizvodnjo električne energije, nameščene leta 2009. Z dopisom z dne 8. julija 2016 je družba Elering to prošnjo zavrnila, ker turbinski generator po njenem mnenju ni bil samostojna enotna proizvodna naprava v smislu člena 3, točka 25, in člena 59(1), točka 1, ELTS, temveč je bil del obstoječe enotne proizvodne naprave in ni mogel samostojno proizvajati električne energije. Družba Espo naj bi od 1. aprila 2004 do 31. decembra 2015 prejela podporo za energijo iz obnovljivih virov za električno energijo, proizvedeno z obstoječo proizvodno napravo. Dvanajstletno obdobje, za katero se plača podpora, naj po zamenjavi nekaterih delov proizvodne naprave ne bi začelo ponovno teči. V odgovor na dopis družbe Espo je družba Elering v dopisu z dne 27. julija 2016 pojasnila, da je treba pri postavitvi nove proizvodne naprave zgraditi tudi ostalo infrastrukturo, iz katere izhaja enotnost proizvodnje (v obravnavanem primeru jez, nove električne napeljave itd.).
- 11 Družba Espo je pri Tallinna Halduskohus (upravno sodišče v Talinu, Estonija) vložila tožbo. To je s sodbo z dne 27. oktobra 2017 zavrnilo njeno tožbo. Sodišče se je oprlo na člen 59 prejšnje različice ELTS, v skladu s katerim naj bi bila podpora državna pomoč, s katero se podpre začetek nove proizvodnje. S to določbo se torej upošteva proizvodna naprava, ki lahko samostojno proizvaja električno energijo. Okoliščina, da se jez v skladu z gradbeno zakonodajo uvršča med objekte, naj ne bi izključevala, da spada k funkcionalni celoti proizvodne naprave, saj je pomemben za zmogljivost proizvodnje električne energije. Začetna naložba družbe Espo naj bi bila pokrita s prej plačano podporo. Po koncu obdobja podpore naj bi bila zmožna samostojno spoprijeti se s pogoji konkurence.
- 12 Družba Espo je vložila pritožbo pri Tallinna Ringkonnakohus (okrožno sodišče v Talinu, Estonija). To je s sodbo z dne 15. novembra 2018 pritožbo zavrnilo z, med drugim, naslednjo obrazložitvijo. Ker naj bi dodelitev državne pomoči (plačilo podpore za energijo iz obnovljivih virov) izkrivljala svobodno konkurenco in naj bi omejevala gospodarsko dejavnost upravljavcev obratov za proizvodnjo električne energije, ki električno energijo pridobivajo iz drugih virov, se podlage za plačilo podpore ne smejo razlagati široko, v primeru ugovorov pa naj se plačilo podpore ne bi smela dajati prednost. Zakonodajalec naj ne bi predvidel, da se podpora za obnovljive vire energije plačuje za celotno predvideno življenjsko dobo proizvodne naprave, temveč samo, kolikor je potrebno, da se začne s proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov. Po mnenju sodišča ni mogoče izpeljati sklepa, da se lahko podpora za energijo iz obnovljivih virov plača samo, če se ni na istem kraju že prej pridobivala električna energija iz obnovljivih virov z drugo proizvodno napravo. Cilj plačila podpore naj bi bil

spodbujati varstvo okolja tako, da se z naložbo poveča proizvodnja električne energije iz obnovljivih virov. Z močnejšo turbino, ki jo je zagnala družba Espo, naj bi se povečal delež proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov v celotni proizvedeni električni energiji. Poleg tega bi morala imeti podpora spodbujevalni učinek, kar pomeni, da bi moral upravičenec svoje vedenje spremeniti tako, da bi bila raven varstva okolja višja, kot če podpora ne bi bila dodeljena. Podpora naj ne bi bila nobena spodbuda, če se je projekt pred vložitvijo prošnje za podporo že začel.

- 13 V obravnavanem primeru naj bi družba Espo turbino v obratovanju po tem, ko je bila v uporabi pet let, leta 2009 zamenjala in šele 13. aprila 2016, torej po koncu prvotnega obdobja za podporo (31. decembra 2015) in skupaj sedem let po začetku obratovanja naprav, pri toženi stranki vložila prošnjo za plačilo podpore za energijo iz obnovljivih virov za novi napravi. Glede na te okoliščine naj ne bi bilo mogoče domnevati, da družba Espo sporne naložbe brez podpore ne bi izvedla, zaradi česar naj podpora ne bi imela spodbujevalnega učinka. Konec uporabe prejšnje naložbe pred koncem predvidenega obdobja amortizacije naprav naj ne bi izključil plačila nove podpore, vendar naj bi bil, če se zamenja samo del notranje opreme elektrarne, pozitiven učinek naložbe manjši kot v primeru, če bi se zamenjala celotna notranja oprema elektrarne ali bi se postavila nova hidroelektrarna. Pri plačilu podpore naj ne bi bil pomemben obseg naložbe, temveč količina proizvedene električne energije. Da bi se zagotovila konkurenca, naj bi se torej navedene določbe ELTS ob upoštevanju manjšega pozitivnega učinka naložbe kot običajno razlagale ozko.
- 14 Družba Espo je zoper to sodbo vložila kasacijsko pritožbo pri Riigikohus (vrhovno sodišče), ki je upravni zadevi št. 3-16-1864 in št. 3-17-753 združilo za skupni postopek.

Bistvene trditve strank v postopku v glavni stvari

- 15 Družba Veejaam navaja, da je okrožno sodišče nepravilno ugotovilo, da podpora zanjo ni imela nobenega spodbujevalnega učinka. Evropska komisija naj bi zavzela stališče, da ima estonska zakonodaja o podpori za energijo iz obnovljivih virov spodbujevalni učinek. Na podlagi ureditve v ELTS pa naj ne bi bilo mogoče prositi za podporo, preden se s proizvodno napravo ne začne proizvajati električna energija. Zato naj ne bi bilo mogoče sklepati, da podpora nima nobenega spodbujevalnega učinka, če se zanjo zaprosi po koncu postavitve proizvodne naprave. Družba Veejaam nove naložbe ne bi izvedla, če ne bi računala na podporo, predvideno v ELTS. Družba Veejaam naj bi takoj po koncu postavitve naprave tudi vložila prošnjo za podporo. Zanj ne bi bilo gospodarsko vzdržno, če bi še naprej proizvajala energijo s starima napravama in bi morala ustaviti proizvodnjo v Joaveskiju. Presoja okrožnega sodišča, da je pozitiven učinek pri postavitvi nove elektrarne večji, naj ne bi bila pravilna, saj shema podpore temelji na proizvodni napravi, Komisija pa jo je odobrila.

- 16 Družba Espo predvsem navaja, da je vedno izhajala iz tega, da bo po namestitvi nove proizvodne naprave upravičena do podpore. To, da je prosila za podporo približno tri mesece in pol po koncu prvotnega obdobja za podporo, naj ne bi pomenilo nobene neprimerne zamude, ki bi kazala na pomanjkanje spodbujevalnega učinka. Družba Espo naj za podporo ne bi mogla prositi pred izvedbo naložbe, saj je mogoče v skladu s členom 59(1), točka 1, prejšnje različice ELTS za podporo prositi šele po izvedbi naložbe. Glavni razlog družbe Espo, da je naložbo izvedla, naj bi bilo upravičeno pričakovanje, da bo podporo pridobila. Podpora naj bi imela tudi takrat spodbujevalni učinek, če se je projekt pred vložitvijo prošnje za podporo že začel.
- 17 Tožena stranka predlaga, naj se kasacijski pritožbi zavrne. Navaja, da je treba člen 108 ELTS razlagati v skladu s cilji podpore. V skladu s pravom Unije naj bi to bili premagovanje ovir za dostop do trga energije iz obnovljivih virov in odprava tržne nepopolnosti pri rabi obnovljivih virov energije pri pridobivanju energije, povečanje deleža obnovljivih virov energije v proizvodnji energije in vključevanje električne energije iz obnovljivih virov na trg. Cilj zakonodajalca naj bi bil podpreti vstop novih proizvajalcev in vlagateljev na trg in spodbujati zmožnost konkuriranja na začetku proizvodnje. Če bi se sledilo razlagi, ki jo zastopata tožeči stranki, bi lahko podjetja obdobje podpore umetno podaljševala tako, da bi zamenjala samo posamezne naprave. Podpora kot državna pomoč pa naj bi bila po svoji naravi časovno omejena in namenjena temu, da se spodbuja dejavnost v začetni fazi proizvodnje. Podpora naj ne bi bila namenjena temu, da se izravna običajno poslovno tveganje podjetij. Pod začetkom proizvodnje v smislu člena 108(1) prejšnje različice ELTS naj bi bilo mogoče razumeti samo začetek obratovanja nove proizvodne naprave, do katerega je prišlo zaradi dejavnosti novega proizvajalca ali vlagatelja oziroma s katerim proizvajalec, ki že deluje na trgu, razširi proizvodnjo energije iz obnovljivih virov, na primer tako da elektrarna pridobi novo in dodatno proizvodno zmogljivost.
- 18 Riigikohus (vrhovno sodišče) je Evropsko komisijo z dopisom z dne 20. junija 2019 prosilo, da zavzame stališče v zvezi z naslednjima vprašanjema.
1. Ali je to, da se pod pojmom „začetek proizvodnje“ pri hidroelektrarni razume tudi začetek obratovanja novih naprav za proizvodnjo električne energije na obstoječem jezu, v skladu s predpisi Unije o državnih pomočeh in Sklepom Komisije C(2014) 8106 z dne 28. oktobra 2014?
 2. Ali je mogoče pri odločitvi o prošnji za podporo za energijo iz obnovljivih virov, ki je bila vložena leta 2016, na podlagi sheme podpore, sprejete pred letom 2014, domnevati spodbujevalni učinek državne pomoči, če je bila proizvodna naprava nameščena in zagnana pred vložitvijo prošnje za podporo?
- 19 Komisija je Riigikohus (vrhovno sodišče) odgovorila z dopisom z dne 3. februarja 2020. Tam je navedla, da niti pritrdilen niti nikalen odgovor estonskih organov na vprašanje, ali začetek obratovanja nove naprave za proizvodnjo električne energije na obstoječem jezu pomeni začetek proizvodnje električne energije, ne nasprotuje

predpisom Unije o državnih pomočeh. To naj bi se določilo glede na nacionalne predpise. Pomoč pa se ne bi smela dodeliti za več kot dvanajst let od začetka proizvodnje električne energije. Da bi bila izpolnjena zahteva po spodbujevalnem učinku, sme upravičenec začeti z namestitvijo in obratovanjem proizvodne naprave, za katero se dodeli pomoči, šele po vložitvi prošnje za pomoč. Kdor je že začel z deli na projektu, naj bi bil očitno pripravljen izpeljati projekt tudi, če ne bi bila dodeljena pomoč. Ker naj bi tožeči stranki v obravnavanem primeru celo končali z deli namestitve proizvodnih naprav pred vložitvijo prošnje za pomoč, naj pomoč ne bi imela nobenega spodbujevalnega učinka. Na pomanjkanje spodbujevalnega učinka naj bi kazalo tudi to, da je morala družba Veejaam po svojih navedbah napravo za proizvodnjo električne energije zamenjati zaradi pogojev novega vodnega dovoljenja za posebno rabo vode. Če so bila gradbena dela po nacionalnih pravnih predpisih tako in tako (brez nadomestila) predvidena, naj pomoč ne bi izpolnjevala potrebnih ciljev.

Kratka predstavitev obrazložitve predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 20 Prvič, Riigikohus (vrhovno sodišče) v zvezi s pravico tožečih strank do podpore za energijo iz obnovljivih virov opozarja na to, da je bil proizvajalec v skladu s členom 59(1), točka 1, prejšnje različice ELTS upravičen, da od operaterja prenosnih sistemov dobi podporo za energijo iz obnovljivih virov za proizvodno napravo, katere neto moč ne preseže 100MW. V skladu s členom 108(1) prejšnje različice ELTS se lahko podpora, predvidena v skladu s členom 59(1), točke od 1 do 4, plača za dvanajst let od začetka proizvodnje. Člen 108(3) ELTS določa, da je treba kot trenutek začetka proizvodnje v smislu tega člena šteti dan, ko proizvodna naprava, ki ustreza zahtevam, prvič dovede električni tok v omrežje ali neposredni daljnovod. Okrožno sodišče se v nobeni od obeh pravnih zadev ni strinjalo s stališčem tožene stranke, da gre pri izrazu „začetek proizvodnje“ iz člena 108(1) prejšnje različice ELTS in izrazu „trenutek začetka proizvodnje“ v členu 108(3) ELTS za različni dejanski stanji. Po mnenju okrožnega sodišča je tak sklep v nasprotju z besedilom določb, ki začetek proizvodnje navezujeta izključno na začetek obratovanja konkretne proizvodne naprave, ne pa na drugo dejavnost istega proizvajalca ali na istem kraju. Tudi iz člena 108, od (4) do (8), ELTS, ki je začel veljati 9. julija 2018, po mnenju okrožnega sodišča jasno izhaja, da se plačilo podpore za energijo iz obnovljivih virov veže na konkretno proizvodno napravo, ne pa na proizvajalca. Senat se s tem mnenjem okrožnega sodišča strinja. Z namestitvijo nove proizvodne naprave se ponovno začne s proizvodnjo v smislu člena 108(1) prejšnje različice ELTS – ne gre za nadaljevanje prejšnje proizvodnje.
- 21 Zdaj člen 108 ELTS vsebuje odstavek 4, v skladu s katerim je prejemanje podpore izključeno, če je v skladu s členom 59 ELTS proizvajalec za električno energijo, proizvedeno z eno proizvodno napravo, prejemal podporo dvanajst let in je to proizvodno napravo zamenjal za drugo. V odstavku 6 je določena izjema od tega: Če je proizvodna naprava ob zamenjavi starejša od 25 let, se za električno energijo, ki se proizvede s proizvodno napravo, nameščeno namesto te proizvodne

naprave, od začetka proizvodnje električne energije z novo proizvodno napravo plačuje podpora v skladu z novo shemo podpore. V zvezi s plačilom podpore v skladu s tako imenovanimi starimi predpisi o podpori člen 108(8) ELTS določa, da za električno energijo, ki se proizvaja s konkretno proizvodno napravo proizvajalca, ki izpolnjuje pogoje, navedene v tej določbi, ali za fazo proizvodne naprave, predvidene v konkretni pogodbi o priključitvi, se v skladu s členom 59 plača podpora za dvanajst let od začetka proizvodnje električne energije z vsako proizvodno napravo ali v vsaki fazi proizvodne naprave. Tudi iz teh določb izhaja torej osrednji pomen pojma proizvodne naprave za plačilo podpore.

- 22 Sicer je mogoče izhajati iz tega, da namestitev nove proizvodne naprave v določeni elektrarni pomeni nižje stroške kot namestitev nove elektrarne, pa se v zakonu višine podpore ne pogojuje z višino stroškov namestitve proizvodne naprave, temveč s količino proizvedene energije iz obnovljivih virov. Pri podpori ne gre za naložbeno pomoč in se v vsakem posameznem primeru ne dodeli na podlagi stroškov. Podpora vsekakor doseže svoj cilj, tako da tudi pri tožečih strankah v obravnavanem primeru spodbuja večjo proizvodnjo energije iz obnovljivih virov.
- 23 Ker je v dosedanjem postopku sporno, kaj pomeni „proizvodna naprava“ in ali pri hidroelektrarni pojem „proizvodna naprava“ poleg turbinskega generatorja zajema tudi jez in dovodni kanal, je po mnenju Riigikohus (vrhovno sodišče) pri odločitvi o sporu na podlagi prejšnje različice ELTS v središču vprašanje, kako je treba opredeliti pojem „proizvodna naprava“. Riigikohus (vrhovno sodišče) meni, da niti z jezikovno niti sistematično razlago ni mogoče pritrditi ugotovitvi, da sta pri hidroelektrarni jez in dovodni kanal del proizvodne naprave. S sklicevanjem na različne nacionalne pravne predpise Riigikohus (vrhovno sodišče) ugotovi, da je glede na to, da „elektrarna“ v skladu z opredelitvijo zajema tako naprave kot tudi objekte, medtem ko opredelitev „proizvodne naprave“ zajema samo naprave, napeljave in opremo, primerno, da se jez razvrsti kot objekt, ki spada k celotni elektrarni, ne pa kot del proizvodne naprave. Zato senat meni, da je prejšnja različica ELTS tožečima strankama podeljevala pravico do podpore za pridobivanje energije iz obnovljivih virov z novima proizvodnima napravama.
- 24 Zgornji premisleki pa ne pomenijo nujno, da bi bilo treba tožbama ugoditi. Ker je podpora za energijo iz obnovljivih virov državna pomoč, je bistveno, da se upoštevajo tudi predpisi Unije o državnih pomočeh. Če določba pravnega akta Unije z neposrednim pravnim učinkom izključuje dodelitev podpore, se nacionalnih pravnih predpisov ne sme uporabiti, če so v nasprotju s pravom Unije.
- 25 Drugič, kar zadeva spodbujevalni učinek, Riigikohus (vrhovno sodišče) opozarja na to, da je Evropska komisija dvakrat, in sicer leta 2014 in 2017, analizirala različni verziji estonske sheme podpore za energijo iz obnovljivih virov in ju štela za združljivi z notranjim trgov. Glede na to bi bilo mogoče izhajati iz tega, da prosilec za pomoč, ki izpolnjuje pogoje iz ELTS, izpolnjuje tudi predpise Unije o državnih pomočeh. Vendar se je v obravnavanem sporu postavilo vprašanje, ali je shema podpore, ki je v Estoniji veljala leta 2016, izpolnjevala zahtevo po

spodbujevalnem učinku, ki izhaja iz Smernic Komisije o državni pomoči za varstvo okolja in energijo za obdobje 2014-2020 (točke od 49 do 52). Točka 50 Smernic namreč določa, da pomoč nima spodbujevalnega učinka za upravičenca do pomoči, če se je delo na projektu že začelo, preden je upravičenec nacionalnim organom predložil vlogo za pomoč, in da se, ko upravičenec začne izvajati projekt, preden zaprosi za pomoč, nobena pomoč, dodeljena za ta projekt, ne bo štela za združljivo z notranjim trgom.

- 26 Prejšnja različica ELTS je izhajala iz domneve, da se bo za podporo prosilo po namestitvi proizvodne naprave. Možnost, da se za podporo v skladu s shemo podpore, ki je veljala leta 2016, zaprosi po začetku del na projektu, izhaja tudi iz sprememb ELTS, ki so začele veljati leta 2018. Tako člen 59(2²) ELTS, ki podaljšuje veljavnost do tedaj veljavne sheme podpore, proizvajalcu dovoljuje, da zaprosi za podporo še po stari shemi podpore, če je najpozneje do 31. decembra 2016 začel z deli na investicijskem projektu v zvezi z zadevno proizvodno napravo. Poleg tega je Komisija v svojem Sklepu o državnih pomočeh iz leta 2017 tako možnost zaprositi za podporo po začetku projekta odobrila tudi glede na Smernice iz leta 2014. Komisija je izhajala iz točke 126 Smernic iz leta 2014, ki sicer določa, da se smejo od začetka 2017 pomoči dodeliti načeloma izključno v okviru konkurenčnih postopkov zbiranja ponudb, v opombi 66 katerih pa je navedeno: „Obratom, ki so začeli delovati pred 1. januarjem 2017 in jim je država članica pred tem datumom potrdila, da bodo prejemali pomoč, se lahko pomoč dodeli na podlagi veljavne sheme v času potrditve.“ Komisija je ugotovila, da se lahko, če vsak prosilec, ki izpolnjuje pogoje, prejme podporo in država v zvezi s tem nima nobene diskrecijske pravice, izhaja iz tega, da je podana potrditev države članice v smislu te opombe, kakor hitro projekt izpolnjuje pogoje za podporo (Sklep o državni pomoči iz leta 2017, točka 38). V spornem sklepu pa se ni izrecno obravnavalo vprašanja, na kakšen način je v takem dejanskem stanju izpolnjena zahteva po spodbujevalnem učinku. Komisija je zgolj navedla, da shema podpore, če se izhaja iz izračunov države, izpolnjuje splošen pogoj, določen v točki 49 Smernic iz leta 2014, v skladu s katerim mora pomoč upravičence pripraviti do tega, da spremenijo svoje vedenje, česar brez pomoči ne bi storili (točki 62 in 63 sklepa). Ni pa obravnavala točke 50 Smernic.
- 27 V odgovor na vprašanja Riigikohus (vrhovno sodišče) pa je Komisija zavzela drugo stališče in navedla, da sme upravičenec, da bi izpolnil zahtevo po spodbujevalnem učinku, z namestitvijo in obratovanjem proizvodne naprave, za katero se dodeli pomoči, začeti šele po vložitvi prošnje za pomoč. Kdor je že začel z deli na projektu, naj bi bil očitno pripravljen izpeljati projekt tudi, če pomoč ne bi bila dodeljena.
- 28 Shema v prejšnji različici ELTS ustreza pogoju, ki ga je v Sklepu opisala Komisija, da vsak prosilec, ki izpolnjuje pogoje, prejme podporo, zaradi česar je mogoče izhajati iz tega, da je podana potrditev države članice, kakor hitro projekt izpolnjuje pogoje za podporo. Proizvajalci energije iz obnovljivih virov, ki bi izpolnjevali zakonske pogoje, bi po zakonu imeli pravico do podpore. Tožena stranka pri vprašanju, ali je treba konkretnemu proizvajalcu dodeliti podporo, ne

bi imela nobene diskrecijske pravice oziroma polja proste presoje. Ker potrditev v zvezi z dodelitvijo podpore izhaja že iz zakona, bi imela podpora po mnenju senata spodbujevalni učinek tudi, če bi prosilci na podlagi zakonskih določb najprej namestili proizvodno napravo in šele nato vložili prošnjo za izplačilo podpore, dodeljene kot pomoč za tekoče poslovanje. Glede na različna stališča, ki jih Komisija zastopa v zvezi s tem vprašanjem, senat meni, da je nujno Sodišču Evropske unije v predhodno odločanje predložiti vprašanje, ali je treba pravila Unije o državnih pomočeh, zlasti zahtevo po spodbujevalnem učinku, določeno v točki 50 Smernic Komisije iz leta 2014, razlagati tako, da je shema pomoči skladna s temi pravili, če proizvajalcu energije iz obnovljivih virov omogoča, da zaprosi za izplačilo državne pomoči, potem ko je začel z deli na projektu, če nacionalni predpis vsakemu proizvajalcu, ki izpolnjuje v zakonu določene pogoje, podeljuje pravico do podpore, pristojnim organom pa v zvezi s tem ne priznava nobene diskrecije.

- 29 Kar zadeva družbo Veejaam, se je poleg tega pojavilo tudi vprašanje, ali je imela podpora spodbujevalni učinek glede na dejstvo, da so jih spremenjeni pogoji vodnega dovoljenja za posebno rabo vode, v skladu s katerimi ni bilo mogoče več učinkovito proizvajati energije s staro proizvodno napravo, pripravili do tega, da so staro proizvodno napravo zamenjali za novo. Po lastnih navedbah naj bi družba Veejaam morala ustaviti obratovanje, če se ne bi zanašala na podporo za energijo iz obnovljivih virov. Podpora naj bi zato imela spodbujevalni učinek, ker naj bi družbo Veejaam pripravila do tega, da je nadaljevala s proizvodnjo z močnejšim turbinskim generatorjem kot doslej. Komisija je v odgovoru na vprašanja Riigikohus zastopala stališče, da pomoč ne uresničuje nobenega smiselne cilja, če so bila po nacionalnih pravnih predpisih gradbena dela tako in tako predvidena brez nadomestila. Po mnenju senata pa v primeru, v katerem zakon določa pravico do podpore za vse prosilce, ki izpolnjujejo z zakonom določene pogoje, ne bi smelo biti pomembno, s čim bi se proizvajalca energije iz obnovljivih virov pripravilo do tega, da namesti nove proizvodne naprave. Tako država kot tudi Komisija sta potrdili, da podpora za energijo iz obnovljivih virov, določena s shemo podpore iz leta 2016, ima spodbujevalni učinek, saj izvajanje takih projektov brez podpore ekonomsko ne bi bilo smiselno (Sklep o državni pomoči iz leta 2017, točka 63), je tudi trditev družbe Veejaam verjetna, da ne bi namestila nove proizvodne naprave, če ne bi izhajala iz tega, da bo pri namestitvi nove proizvodne naprave dobila zakonsko predvideno podporo. Po mnenju senata torej ne gre za položaj, opisan v točki 49, tretji stavek, Smernic iz leta 2014, v katerem bi bili subvencionirani stroški dejavnosti, ki bi jih podjetje moralo tako ali tako nositi. Glede na stališče Komisije senat meni, da je treba Sodišču Evropske unije v predhodno odločanje predložiti vprašanje, ali je spodbujevalni učinek državne pomoči vsekakor izključen, če je bila naložba, ki je bila povod za pomoč, izvedena zaradi spremembe pogojev okoljskega dovoljenja – tudi če bi prosilec, kot v obravnavanem primeru, verjetno nehal opravljati dejavnost zaradi strožjih pogojev za dovoljenje, če ne bi prejel državne pomoči.
- 30 Tretjič, kar zadeva vprašanje, ali bi bila dodelitev podpore v letu 2016 v skladu s členom 108(3) PDEU in ali je to za odločitev v sporu pomembno, Riigikohus

(vrhovno sodišče) opozarja na to, da iz Sklepa Komisije o državni pomoči iz leta 2014 izhaja, da je Estonija opisala svojo shemo podpore tako, da leta 2014 novi proizvajalci ne bi bili pripuščeni k stari shemi podpore in da se bo od začetka leta 2015 novim proizvajalcem pomoč dodeljevalo izključno v okviru konkurenčnih postopkov zbiranja ponudb (točke 27, 28 in 106 sklepa). Država namerava staro shemo podpore uporabljati izključno za obstoječe proizvajalce, ki so proizvodnjo začeli najpozneje 1. marca 2013 (točka 17 sklepa). Komisija zato ni presojala, ali je bila stara shema podpore v skladu s Smernicami iz leta 2014, temveč se je v tem smislu omejila na prejšnje smernice in preverila samo načrtovano novo shemo podpore glede na Smernice iz leta 2014 (glej tudi Sklep o državni pomoči iz leta 2017, točka 49). Vendar Estonija po Sklepu Komisije iz leta 2014 ni izvedla tam opisanih zakonskih sprememb, temveč je do leta 2017 še naprej uporabljala staro shemo podpore brez omejitve, da se je proizvodnja začela najpozneje do 1. marca 2013. V Sklepu o državni pomoči iz leta 2017 je Komisija ugotovila, da je Estonija kršila prepoved uvedbe državne pomoči, ki je Komisija ni odobrila, določeno v členu 108(3) PDEU, ko je še naprej uporabljala staro shemo podpore in je k njej pripustila nove proizvajalce tudi po 1. januarju 2015 (točka 29, 31 in 96 Sklepa).

- 31 Sodišče Evropske unije je izhajalo iz Uredbe o izvajanju člena 108 PDEU in v okviru člena 108(3) PDEU razlikovalo med obstoječimi pomočmi in novimi pomočmi. V skladu s členom 1(b)(ii) Uredbe št. 2015/1589 kot obstoječo pomoč opredeljuje odobreno pomoč, to je sheme pomoči in individualno pomoč, ki sta jih odobrila Komisija ali Svet, in v skladu s členom 1(c) te uredbe kot novo pomoč vsako pomoč, to je sheme pomoči ali individualno pomoč, ki ni obstoječa pomoč, vključno s spremembami obstoječe pomoči. V sodbi DEI/Komisija (C-590/14 P) je Sodišče Evropske unije z uporabo določb Uredbe Sveta (ES) št. 659/1999, ki so se glasile enako, navedlo, da se ocena Komisije o združljivosti pomoči z notranjim trgov opira na presojo ekonomskih podatkov in okoliščin, ki so podane na zadevnem trgu na dan, ko Komisija sprejme odločbo, pri čemer se med drugim upošteva predvideno trajanje dodelitve pomoči. Zato je trajanje veljavnosti obstoječe pomoči element, ki vpliva na Komisijino oceno združljivosti te pomoči z notranjim trgov. V teh okoliščinah je treba podaljšanje veljavnosti obstoječe pomoči šteti za spremembo obstoječe pomoči (točki 49 in 50 sodbe in tam navedena sodna praksa).
- 32 Nacionalna shema ob izdaji Sklepa o državni pomoči iz leta 2014 sicer dejansko ne vsebuje nobenih določb, ki bi omejevale veljavnost sheme podpore, pa iz opisa z notranjim trgov združljivih pomoči, podanega v Sklepu Komisije iz leta 2014, izhaja, da je država izjavila, da od leta 2015 ne namerava več uporabljati stare sheme podpore. V teh okoliščinah je Komisija po mnenju senata leta 2017 zavzela pravilno stališče, da je država podaljšala shemo pomoči in torej kršila člen 108(3) PDEU. Glede na različna mnenja je treba torej Sodišču Evropske unije v predhodno odločanje predložiti tudi vprašanje, ali gre – ob upoštevanju tudi navedb Sodišča Evropske unije v sodbi C-590/14 P (točki 49, 50) – v primeru, v katerem je Komisija tako kot v obravnavanem primeru s sklepom o pomoči razglasila tako obstoječo shemo pomoči kot tudi načrtovane spremembe za

združljive z notranjim trgov in je država med drugim navedla, da bo obstoječo shemo pomoči uporabljala samo do določenega datuma, za novo pomoč v smislu člena 1(c) Uredbe (EU) 2015/1589, če se obstoječa shema pomoči na podlagi veljavnih pravnih predpisov uporablja še naprej po datumu, ki ga je navedla država.

- 33 Zgornji premisleki so lahko za odločitev o sporu odločilni, ker tožena stranka, če je odgovor na vprašanje pritrdilen, v trenutku, ko sta tožeči stranki vložili prošnjo, ni bila dolžna niti upravičena ugoditi prošnjama za podporo (glej zlasti sodbi z dne 26. aprila 2018, ANGED, C-233/16, EU:C:2018:280, točka 71, in z dne 11. novembra 2015, Klausner Holz Niedersachsen, C-505/14, EU:C:2015:742, točka 23). Glede na okoliščino, da je Komisija v Sklepu o državni pomoči iz leta 2017 sklenila, da ne bo nasprotovala pomoči, saj je ta združljiva z notranjim trgov (točka 97 sklepa), pa je zdaj ta ovira odpadla. Zato mora senat, če bo odgovor na vprašanje pritrdilen, zavzeti stališče, ali mu postopkovni predpisi omogočajo, da ugotovi tožbi za izpolnitev, če tožena stranka v trenutku vložitve tožbe ni bila dolžna storiti tega, kar se predlaga.

- 34 Dalje se postavlja vprašanje, ali je v primeru, da je ob izdaji sodbe načeloma mogoče ugoditi tožbi za izpolnitev, glede na člen 108(3) PDEU mogoče ugoditi prošnji tožečih strank za plačilo podpore za energijo iz obnovljivih virov za čas od vložitve prošnje, ali pa je pomoč postala zakonita šele ob izdaji Sklepa Komisije o državni pomoči iz leta 2017. Sodišče Evropske unije je namreč pojasnilo, da pomoč, dodeljena ob kršitvi člena 108(3) PDEU, na podlagi sklepa Komisije, ki jo odobri, ne more postati zakonita za nazaj (sodbe z dne 19. marca 2015, OTP Bank, C-672/13, EU:C:2015:185, točka 76; z dne 21. novembra 1991, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires, C-354/90, EU:C:1991:440, točki 16 in 17; in z dne 12. februarja 2018, CELF in ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79, točka 40). Po drugi strani je Komisija v svojem Sklepu iz leta 2017 odločila, da pomoči ne bo nasprotovala. V teh okoliščinah je treba pridobiti predhodno odločbo tudi v zvezi z vprašanjem, ali so v primeru, v katerem je Komisija pozneje sklenila, da ne bo nasprotovala shemi pomoči, ki se uporablja ob kršitvi člena 108(3) PDEU, osebe, ki imajo pravico do pomoči za tekoče poslovanje, upravičene prositi za izplačilo pomoči tudi za obdobje pred sklepom Komisije, če nacionalni postopkovni predpisi to dopuščajo.

- 35 Nikakor ni sporno, da je družba Espo proizvodno napravo, s katero je proizvajala električno energijo, za katero je v obravnavanem primeru zaprosila za sporno podporo, namestila že leta 2009. Komisija je že s Sklepom iz leta 2014 razglasila takrat veljavno shemo podpore za združljivo z notranjim trgov. Družba Espo pa je za podporo zaprosila šele leta 2016. Če bo iz predhodne odločbe Sodišča Evropske unije izhajalo, da država ne bi smela uporabljati stare sheme pomoči v letih od 2015 do 2017, to ne sme privedi do zavrnitve prošnje družbe Espo, ker je njena proizvodna naprava vsekakor izpolnjevala pogoje sheme podpore, odobrene s Sklepom Komisije o pomoči iz leta 2014. Komisija je med drugim v tem sklepu štela za združljivo z notranjim trgov, da se podpora na podlagi stare sheme

podpore plača proizvajalcu, ki je s projektom začel pred 1. marcem 2013 (točka 17 sklepa). Če pa se upošteva, da ta datum ni bil prevzet v ELTS in je družba Espo prosila za podporo šele leta 2016, ni jasno, ali se prepoved izvajanja državne pomoči, ki izhaja iz člena 108(3) PDEU, nanaša nanjo. Zato senat prosi Sodišče Evropske unije, naj predhodno odloči o vprašanju, ali ima prosilec, ki je v okviru sheme pomoči zaprosil za pomoč za tekoče poslovanje in je začel z izvajanjem projekta, ki izpolnjuje pogoje, ki so se šteli za združljive z notranjim trgov, v trenutku, ko se je shema pomoči uporabljala zakonito, ki pa je prošnjo za državno pomoč vložil takrat, ko je bila shema pomoči podaljšana, ne da bi bila Komisija o tem obveščena, pravico do pomoči ne glede na ureditev v členu 108(3) PDEU.

DELOVNI DOKUMENT